

Sygn. akt II CO 112/17

POSTANOWIENIE

Dnia 8 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku [...] Funduszu [...] Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w T. i G. C.

przy uczestnictwie E. L., M. L. i D. B.

o egzekucję z nieruchomości,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 września 2017 r.

wniosków uczestników postępowania E. L. i M. L.

o wyłączenie sędziów Sądu Apelacyjnego w [...]

od rozpoznania zażaleń uczestników postępowania E. L. i M. L.

w sprawie I ACo [...],

zwraca akta Sądowi Apelacyjnemu w [...].

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACo [...], Sąd Apelacyjny w [...] oddalił wniosek dłużników E. L. i M. L. o wyłączenie wymienionych w sentencji postanowienia sędziów Sądu Okręgowego w K. i referendarza sądowego w tym Sądzie w sprawie dotyczącej nadzoru nad egzekucją z nieruchomości. Postanowienie to zostało zaskarżone przez dłużników, którzy w pierwszej kolejności wnieśli o wyłączenie wszystkich sędziów orzekających w Sądzie Apelacyjnym w [...] od rozpoznania zażalenia, w tym wniosków złożonych w postępowaniu zażaleniowym. Jako podstawę wyłączenia – tożsamą w odniesieniu do każdego z sędziów – podano „bardzo negatywny stosunek do stron oraz uczestników postępowania w sprawie I ACo [...] oraz I Co [...] prowadzący i skutkujący nierównym traktowaniem i przekładającym się na wyniki w sprawie, a to powoduje, że za mało jest sędziów i są niedofinansowani na skutek złego programu reform ministerialnych bez względu na zmiany, nie zawsze dobre i ambiwalentne”.

Wskazani we wnioskach sędziowie Sądu Apelacyjnego w [...] oświadczyli, że nie pozostają z żadną ze stron postępowania w jakichkolwiek relacjach, które powodowałyby wątpliwości co do ich bezstronności.

W dniu 28 czerwca 2017 r. wnioski przedstawiono do rozpoznania Sądowi Najwyższemu, jako sądowi przełożonemu (art. 52 § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 87¹ k.p.c. ustanawia w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązkowe zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, które obejmuje także czynności procesowe związane z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowane przed sądem niższej instancji. Rozwiązanie to stanowi wyraz profesjonalizacji postępowania przed Sądem Najwyższym, jako sądem najwyższego szczebla; znajduje ono szerokie odniesienia w argumentach prawnoporównawczych i odpowiada standardom zarówno międzynarodowym, jak i konstytucyjnym (por. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23 października 1996 r., *Levages Prestations Services v. France*, Reports

of Judgments and Decisions 1996-V i z dnia 22 marca 2007 r., *Siałkowska v. Poland*, no. 8932/05). Obowiązkowe zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych skutkuje brakiem po stronie osoby działającej samodzielnie – z zastrzeżeniem katalogu osób posiadających szczególne kwalifikacje prawnicze, wyszczególnionych w art. 87¹ § 2 i 3 k.p.c. – zdolności postulacyjnej, co pociąga za sobą bezskuteczność podejmowanych przez nią czynności procesowych. Wyrazem tej bezskuteczności w odniesieniu do czynności procesowych realizowanych przez składanie pism obejmujących wnioski i oświadczenia stron, jest art. 130 § 5 k.p.c., zgodnie z którym pismo procesowe sporządzone z naruszeniem art. 87¹ k.p.c. podlega zwrotowi bez wzywania do uzupełnienia braków, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Zgodnie z art. 52 § 1 k.p.c. o wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów – sąd nad nim przełożony. Sądem przełożonym nad Sądem Apelacyjnym jest Sąd Najwyższy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CZP 70/97, OSNC 1998 nr 9, poz. 132 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2004 r., I CZ 145/04, niepubl.). W szczególnej sytuacji, w której wniosek o wyłączenie obejmuje wszystkich sędziów sądu apelacyjnego, jego rozpoznanie następuje tym samym w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, a zarazem art. 87¹ k.p.c. ani przepisy regulujące wyłączenie sędziego nie ustanawiają w tym przypadku wyjątku od obligatoryjnego zastępstwa przez adwokatów lub radców prawnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2016 r., II PO 2/16, niepubl., oraz zarządzenia Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2012 r., II UO 2/12, niepubl., z dnia 20 maja 2015 r., III PO 5/15, OSNP 2017, nr 4, poz. 51, i z dnia 11 stycznia 2016 r., I UO 1/15, niepubl.). Trzeba przy tym dostrzec, że instytucja wyłączenia sędziego, będąca jedną z najistotniejszych gwarancji rzetelnego procesu i zaufania do sądu, prowadzi zarazem do pozbawienia sędziego powinności i uprawnienia do rozstrzygnięcia sprawy, których źródłem jest art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. Statuuje ją przepisy powinny być zatem wykładane w duchu ich gwarancyjnego charakteru, ale ściśle i w sposób wolny od jakichkolwiek uproszczeń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., III CO 2/04, OSNC 2004, nr 12, poz. 207).

Wniosek o wyłączenie sędziego złożony przez stronę (uczestnika) pozbawioną zdolności postulacyjnej nie podlega przedstawieniu Sądowi Najwyższemu. Należało zatem zwrócić akta Sądowi Apelacyjnemu w celu wyjaśnienia, czy *in casu* wnioskodawcy posiadają przymiot zdolności postulacyjnej w postępowaniu przed Sądem Najwyższym stosownie do art. 87¹ k.p.c., a ewentualnie rozważenia zastosowania art. 130 § 5 w związku z art. 87¹ k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił, jak na wstępie.

aw

aj